

Дунаєва Т. Є.

*Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка
В. В. Сташиса Національної академії правових наук України,
науковий співробітник відділу кримінального процесу, криміналістики та
судоустрою, кандидат юридичних наук*

ЦІНА СЛУЖБОВОЇ НЕДБАЛОСТІ В УКРАЇНІ

Злочинні діяння спричиняють багато негативних наслідків, частина з них має економічний характер і грошовий вираз. На думку відомого польського кримінолога Б. Холиста, наслідки, що мають грошовий вираз, який можна зіставляти в часі, називають економічним терміном - шкода або витрати. Він вважає, що поділ негативних наслідків злочинності на соціальні та економічні не вдається провести до кінця [Холист Б. Кримінология. Основные проблемы [Текст] / Б. Холист ; пер. с пол. В. М. Когана ; под ред. и с предисл. Н. А. Стручкова. - М. : Юрид. лит., 1980. - С. 83]. У ціну злочинності входять майнова, моральна, фізична та інша шкода, завдана суспільним відносинам, а також усі витрати суспільства на боротьбу з цим негативним соціальним явищем. Поки що ці дані фактично не складаються та не публікуються. Якщо економічні наслідки можна виражати в певній вартості, то соціальні наслідки грошовій оцінці не підлягають. Усі економічні наслідки Б. Холист класифікує так: шкода, прямо або побічно спричинена злочинною діяльністю (особливо майновими злочинами); упущена матеріальна вигода; витрати, пов'язані з утриманням правоохоронних органів, включаючи витрати на боротьбу з криміногенними явищами та їх запобігання; витрати на ліквідацію наслідків уже вчинених злочинів. Під шкодою розуміють фінансову та облікову міру зменшення майнової субстанції. У кожному конкретному випадку шкоду підраховують по -різному [Холист Б. Кримінология. Основные проблемы [Текст] / Б. Холист ; пер. с пол. В. М. Когана ; под ред. и с предисл. Н. А. Стручкова. - М. : Юрид. лит., 1980. - С. 83], прикладом чого можуть служити дані вивченої нами архівної кримінальної справи апеляційного суду Херсонської області № 11а-145/2007. Директор аптеки

недбало поставився до своїх службових обов'язків (було проведено без проекту електрику), виникло замкнення електроструму, внаслідок чого загинула дитина. Розмір матеріального відшкодування на лікування матері загиблої дитини становив 3 047,9 грн. Спеціалісти - психіатри та психологи моральне відшкодування оцінили у 302 400 грн, а суд призначив 35 000 грн, посилаючись на ст. 23 ЦК України, згідно з якою розмір відшкодування визначається не лікарями, а судом з урахуванням усіх обставин справи та з дотриманням вимог розумності і справедливості [Архівна кримінальна справа апеляційного суду Херсонської області № 11а - 145/2007 [Електронний ресурс] // Державний реєстр судових рішень України : офіц. сайт. - Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/pls/apex/£?p=300:1:2233055881868748>. - Заголовок з екрана.].

Витрати - це затрати людської праці, які мають своєю безпосередньою або віддаленою метою вирішення певного завдання (наприклад, витрати, які несе суспільство: пов'язані з роботою співробітників МВС України, СБУ, прокуратури, інших структур, із профілактичною діяльністю, виявленням злочинців, розслідуванням злочинів та виконанням покарань).

Економічні наслідки виступають на двох рівнях - макро- (в масштабі держави) і мікроекономічному (негативні наслідки можуть проявитися, наприклад, у родині потерпілого).

На перший погляд, питання про ціну злочинності здається простим. Основні дискусії вченими ведуться за трьома аспектами проблеми ціни злочинності: види та розміри негативних наслідків злочинності, методи їх правильної оцінки та заходи ослаблення економічних і соціальних наслідків. Останні дуже важко оцінити у грошовому вигляді [[Холыст Б. Криминология. Основные проблемы [Текст] / Б. Холыст ; пер. с пол. В. М. Когана ; под ред. и с предисл. Н. А. Стручкова. - М. : Юрид. лит., 1980. - С. 89; Кондратюк Л. В. Криминологическое измерение [Текст] / Л. В. Кондратюк, В. С. Овчинский ; под ред. К. К. Горяинова. - М. : Норма, 2008. - С. 228-256].

Суспільно небезпечні наслідки полягають у значній матеріальній і

моральній шкоді, яка завдається інтересам держави, суб'єктам господарювання.

Так, шкоду, яка спричиняється службовою недбалістю, органи досудового слідства обраховують не за всіма категоріями справ. Слід зазначити й низький рівень відшкодування як на стадії досудового розслідування, так і за вироком суду. У 99,6 % кримінальних справ немає відомостей про відшкодування шкоди на стадії досудового розслідування та у 94 % вивчених кримінальних справ - за вироком суду.

Ціна службової недбалості в матеріальному вираженні навіть значно вища, ніж, наприклад, шкода (або збитки, або втрати) від того, що завдається шахраями. А моральну шкоду, яка спричинюється ними, на нашу думку, на сьогодні взагалі досить складно обчислити.

Крім того, занадто високий рівень латентної службової недбалості ускладнює оцінку її реального стану. А якщо врахувати ту обставину, що лише третина кримінальних справ про ці злочини доходить до судового розгляду, то можна зробити висновок, що в державі проти цього лиха поки що немає дієвих засобів боротьби.

Отже, для підвищення ефективності протидії корупції та зниження ціни службової недбалості в Україні необхідно гармонізувати законодавчу базу та забезпечити імплементацію і застосування цих стандартів у практичній діяльності як органів кримінальної юстиції, так й інших державних інституцій, діяльність яких спрямована на зменшення рівня корупції.